

Nr 219.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; given Stockholms slott den 19 mars 1930.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Georg Bissmark.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl Maj:ts regeringsrätt.

Häri genom förordnas, att 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, vilka lagrum senast ändrats, 4:o) genom lag den 6 juni 1925 (nr 180) och 14:o) genom lag den 22 juni 1920 (nr 480), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

4:o) mål om avlöningsförmåner — — — — — överenskommelser;
 mål om ersättning — — — — — kläder;
 mål om annan ersättning — — — — — riksförsäkringsanstalten;
 mål om sådant bidrag eller understöd av statsmedel, som enligt gällande författningar må beviljas eller skall på rekvisition utbetalas av statskontoret eller tillsynsmyndigheten över registrerade understödsföreningar eller av Konungens befallningshavande, där fråga ej är om bidrag till väg- och brobyggnadsföretag;

14:o) mål om — — — — — utmålsläggning;
 mål om meddelande — — — — — modeller;
 mål om anteckning — — — — — näringsyrke;
 mål om registrering — — — — — skeppsmätning;
 mål om anteckning — — — — — automobil;
 mål om registrering — — — — — registrering;
 mål om vägrat tillstånd — — — — — pensionat;
 mål om beslut av tillsynsmyndigheten över registrerade understödsföreningar i andra fall än förut i denna paragraf angivits;

Denna lag skall, i vad den avser mål om bidrag till väg- och brobyggnadsföretag, träda i kraft den 1 juli 1930.

I övrigt skall lagen träda i kraft den 1 januari 1931. Där i mål, som angår sjukkassa, å vilken lagen den 4 juli 1910 (nr 77 s. 1) om sjukkassor äger tillämpning, talan mot beslut av den i nämnda lag omförmälda tillsynsmyndigheten fullföljes hos Konungen, skall det jämväl efter den 1 januari 1931 tillkomma regeringsrätten att upptaga och avgöra besvären.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1930.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark, fråga om vissa ändringar i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Föredraganden anför:

»Genom proposition den 28 februari 1930, nr 154, har Kungl. Maj:t efter hemställan av chefen för socialdepartementet förelagt riksdagen vissa förslag rörande reformering av den statsunderstödda sjukkasseverksamheten, däribland förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar och förslag till förordning om erkända sjuk-kassor. Berörda förslag innebära, att nu gällande lag den 4 juli 1910 (nr 77 s. 1) om sjuk-kassor skall upphöra att gälla samt att de genom nämnda lag reglerade föreningarna för sjukhjälp skola registreras enligt lagen om understödsföreningar. Förslagen förutsätta vidare, att bland föreningar, som registrerats enligt sistnämnda lag, skola, i enlighet med föreskrifter i förordningen, utväljas och till erkända sjuk-kassor antagas sådana, vilka anses lämpliga såsom bärare av en social sjukförsäkring. De sålunda antagna föreningarna skola erhålla rätt till statsbidrag. Understödsföreningar, vilka utslutande eller huvudsakligen avse att bereda sjukhjälp, skola äga i firman använda ordet 'sjuk-kassa'; erkänd sjuk-kassas firma skall innehålla orden 'erkänd sjuk-kassa'. Genom denna lagstiftning skulle de nya sjuk-kassorna bliva allenast en underavdelning av den i föreningsrättsligt hänseende enhetliga gruppen 'understödsföreningar'.

Ändring i regeringsrättslagen på grund av den föreslagna nya lagstiftningen rörande sjuk-kasseväsendet.

Den sålunda föreslagna omorganisationen av det statsunderstödda sjuk-kasseväsendet torde påkalla en ändring i lagen om regeringsrätten. Enligt gällande sjuk-kasselag (80 §) handhaves registrering och tillsyn å sjuk-kassor av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet, om vilkens organisation och verksamhet Kungl. Maj:t förordnar (95 §). Enahanda bestämmelser gälla

för understödsföreningar (69 och 84 §§ understödsföreningslagen). Tillsynsmyndighet för båda slagen av föreningar är f. n. socialstyrelsen (kungörelser den 31 dec. 1921, nr 769, och den 8 nov. 1912, nr 304). Tillsynsmyndigheten har enligt båda lagarna, utom att handlägga registreringsfrågor, huvudsakligen att tillse, att kassor och föreningar efterleva lag och stadgar — beträffande sjukkassor även att verksamheten utövas på ett ändamålsenligt sätt. Brister något härutinnan, kan rättelse påkallas och, därest sådan ej sker, åtgärder vidtagas för att få kassan eller föreningen att träda i likvidation. Tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet har även att handlägga statsbidragsfrågor (kungörelse den 31 dec. 1921, nr 845). Enligt båda lagarna få besvär över tillsynsmyndighetens beslut föras hos Kungl. Maj:t.

Till regeringsrättens upptagande höra enligt 2 § 4:o) regeringsrättslagen besvär i mål om sådant bidrag eller understöd av statsmedel, som tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet enligt gällande författningar må bevilja eller skall på rekvisition utbetala, samt enligt 2 § 14:o) samma lag besvär i mål om anteckning i föreningsregister — alltså även i sjukkasse- och understödsföreningsregister — och i mål om beslut av tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet i andra fall. Däremot skola besvär i mål angående beslut av tillsynsmyndigheten för *understödsföreningar* icke prövas av regeringsrätten. De nämnda särskilda bestämmelserna rörande beslut av tillsynsmyndigheten för sjukkasseväsendet infördes i regeringsrättslagen genom lag den 4 juli 1913. I motiven till denna lag (prop. nr 287 vid 1913 års riksdag sid. 9) anfördes, att vissa av de beslut, som därigenom underställdes regeringsrättens prövning, ej kunde bedömas enbart från rättslig synpunkt, utan att även frågan om deras ändamålsenlighet måste prövas. Emellertid hade det ur enkelhetens och överskådligkhetens synpunkt ansetts riktigast, att besvär rörande alla slags beslut av tillsynsmyndigheten överlämnades till regeringsrätten.

Därest den föreslagna nya lagstiftningen rörande sjukkasseväsendet kommer till stånd och sjukkassorna sålunda skola registreras enligt understödsföreningslagen, bliva de underkastade den i nämnda lag angivna tillsynsmyndigheten i fråga om registrering samt kontroll över att lagen och stadgarna efterlevas. Förslaget till förordning om erkända sjukkassor innehåller visserligen bestämmelser om en särskild, ytterligare kontroll över de statsunderstödda sjukkassorna. Då det emellertid uppenbarligen är lämpligt, att denna *extra* kontroll — liksom ock handläggningen av statsbidragsspörsmål — utövas av samma myndighet, som har den *allmänna* kontrollen om hand, stadgar förslaget, att förstnämnda kontroll skall utövas av den i lagen om understödsföreningar föreskrivna tillsynsmyndigheten. Någon särskild tillsynsmyndighet över sjukkasseväsendet kommer alltså icke att finnas. Enär gällande regler om handläggning av besvär i ifrågavarande mål synas böra upprätthållas, torde följaktligen uttrycket 'tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet' i angivna moment i regeringsrättslagen lämpligen böra utbytas mot 'tillsynsmyndigheten över registrerade understödsföreningar'. Detta kommer visserligen att medföra en viss mindre utvidgning av regeringsrättens åligganden, i det att även kontrollen över andra understödsföreningar än sjukkassor kom-

mer att bliva underkastad dess prövning. Då denna kontroll, som ju allenast avser föreningarnas efterlevande av lag och stadgar, snarare kan utövas från rättslig synpunkt än den hittillsvarande kontrollen över sjukkassor, vilken som nyss nämnts avser jämväl att verksamheten utövas på ett ändamålsenligt sätt, torde detta ej böra möta betänklighet.

Enligt förslaget till lag om ändring i understödsföreningslagen kunna sjuk-kassor under en övergångstid av tre år eller till den 1 januari 1934 fortfarande vara underkastade sjukkasselagens bestämmelser och följaktligen kontroll av den däri angivna tillsynsmyndigheten. Även efter nämnda dag torde denna myndighet få pröva vissa frågor rörande avveckling av de hittills bestående förhållandena. En motsvarande övergångsbestämmelse till den nu av mig föreslagna lagändringen blir alltså erforderlig.

På föredragning av chefen för socialdepartementet har Kungl. Maj:t den 31 januari 1930 förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 rege-ringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till van-artslag. Enligt nämnda förslag skola besvär över vissa beslut prövas av regeringsrätten, och läres på grund härav för förslagets genomförande er-fordras ändring i regeringsrättslagen. Emellertid skall den föreslagna lagen icke träda i kraft förrän den 1 juli 1932. Med hänsyn härtill och då förslaget, som för närvarande undergår granskning i lagrådet, ännu icke varit föremål för slutlig behandling av Kungl. Maj:t, synes mig frågan om ändring av re-geringsrättslagen i förevarande hänseende icke nu böra upptagas till pröv-ning utan därmed kunna anstå till ett kommande år.

*Ifrågasatt
ändring i
regerings-
rättslagen
på grund av
förslaget till
vanartslag.*

I skrivelse nr 275 meddelade 1929 års riksdag bland annat, att riksdagen beslutit viss omorganisation av vägväsendet att tillämpas från och med den 1 juli 1930. Detta beslut ansluter sig i det väsentliga till ett av Kungl. Maj:t i proposition, nr 53, framlagt förslag i ämnet.

*Ändring i
regerings-
rättslagen
på grund av
viss omorga-
nisation av
vägväsendet.*

Beträffande vägårendenas handläggning innebär beslutet en allmän decentra-lisering av dessa ärenden från Kungl. Maj:t samt väg- och vattenbyggnads-styrelsen till länsstyrelserna. Sålunda skola till länsstyrelserna överflyttas bland annat flertalet ärenden rörande beviljande av statsbidrag till företag av-seende byggande av allmän väg, bro och färja. Vissa sådana ärenden skola dock alltjämt vara förbehållna Kungl. Maj:ts prövning. Angående omfattnin-gen av de båda grupperna av sagda ärenden får jag hänvisa till vad nyss-nämnda proposition och riksdagsskrivelse härom innehålla.

Enligt vad chefen för kommunikationsdepartementet meddelat mig har han för avsikt att hos Kungl. Maj:t tillstyrka utfärdande av föreskrifter i anslut-ning till vad sålunda beslutats.

I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet framhölls, att det hade uttalats farhågor för att, om ärendena rörande beviljande av statsbidrag över-flyttades till länsstyrelserna, dessa myndigheters beslut i dylika frågor skulle komma att överklagas, varigenom statsbidragens användning mången gång skulle fördröjas avsevärd tid i avvaktan på besvärens prövning i regeringsrät-ten. Ehuru detta sannolikt torde komma att inträffa mera sällan, syntes, då

det slutliga avgörandet i samtliga statsbidragsfrågor lämpligen borde tillkomma Kungl. Maj:t i statsrådet, ändring i sådant syfte böra vidtagas i regeringsrättslagen. Mot detta uttalande gjordes från riksdagens sida ingen erinran.

Vid fullföljd av talan i mål om sådant bidrag eller understöd av statsmedel, som länsstyrelse må bevilja eller skall på rekvisition utbetala, skola enligt stadgandet i 2 § 4:o) sista stycket regeringsrättslagen besvären upptagas och avgöras av regeringsrätten. För vinnande av nyssnämnda syftemål torde alltså i berörda lagrum böra angivas, att detsamma ej skall äga tillämpning, då fråga är om bidrag till väg- och brobyggnadsföretag.

Redan enligt gällande lagstiftning äger länsstyrelse att i vissa fall bevilja statsbidrag till vägbyggnadsföretag. Jämlikt kungörelsen den 11 oktober 1918 (nr 886) angående statsbidrag till anläggande av utfartsvägar i Norrland, Dalarna, Värmland och norra delarna av Örebro län, sådan denna lyder enligt kungörelsen den 12 maj 1927 (nr 181), tillkommer det vederbörande länsstyrelse att bevilja statsbidrag till i kungörelsen omförmälda vägbyggnadsföretag — vilka avse utfartsvägar av enskild vägs natur — inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Fråga om statsbidrag till företag inom Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län samt norra delarna av Örebro län har länsstyrelsen att med eget yttrande underställa Kungl. Maj:ts prövning.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (sjätte huvudtiteln, punkten 16) har föreslagits, att användandet av anslaget till byggande av enskilda utfartsvägar må utsträckas att avse riket i dess helhet, och har därvid förutsatts, att beträffande de nytillkommande landsdelarna prövning av fråga om statsbidrag skall verkställas av Kungl. Maj:t.

Efter vidtagande av den ifrågasatta ändringen i regeringsrättslagen kommer jämväl prövningen av besvär över av länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län fattade beslut i ärenden rörande beviljande av statsbidrag enligt 1918 års kungörelse att ankomma på Kungl. Maj:t i statsrådet, något som ur enhetlighetssynpunkt synes önskvärt.

I anslutning till vad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*»

Föredraganden uppläser härefter berörda förslag av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Bilaga.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, vilka lagrum senast ändrats, 4:o) genom lag den 6 juni 1925 (nr 180) och 14:o) genom lag den 22 juni 1920 (nr 480), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

4:o) mål om avlöningsförmåner — — — — — överenskommelser;
 mål om ersättning — — — — — kläder;
 mål om annan ersättning — — — — — riksförsäkringsanstalten;
 mål om sådant bidrag eller understöd av statsmedel, som enligt gällande författningar må beviljas eller skall på rekvisition utbetalas av statskontoret eller tillsynsmyndigheten över registrerade understödsföreningar eller av Konungens befallningshavande, där fråga ej är om bidrag till väg- och brobyggnadsföretag;

14:o) mål om — — — — — utmålsläggning;
 mål om meddelande — — — — — modeller;
 mål om anteckning — — — — — näringsyrke;
 mål om registrering — — — — — skeppsmätning;
 mål om anteckning — — — — — automobil;
 mål om registrering — — — — — registrering;
 mål om vägrat tillstånd — — — — — pensionat;
 mål om beslut av tillsynsmyndigheten över registrerade understödsföreningar i andra fall än förut i denna paragraf angivits;

Denna lag skall, i vad den avser mål om bidrag till väg- och brobyggnadsföretag, träda i kraft den 1 juli 1930 men härutinnan ej äga tillämpning i fråga om beslut, som före nämnda dag blivit av Konungens befallningshavande meddelade.

I övrigt skall lagen träda i kraft den 1 januari 1931. Där i mål, som angår sjukkassa, å vilken lagen den 4 juli 1910 (nr 77 s. 1) om sjukkassor äger tillämpning, talan mot beslut av den i nämnda lag omförmälda tillsynsmyndigheten fullföljes hos Konungen, skall det jämväl efter den 1 januari 1931 tillkomma regeringsrätten att upptaga och avgöra besvären.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 18 mars 1930.

Närvarande:

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet SÖDERWALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 7 mars 1930, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o och 14:o lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tillförordnade ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsassessorn Gustaf Eklund.

Lagrådet fann förslaget icke föranleda annan erinran än beträffande övergångsbestämmelsen i fråga om mål om bidrag till väg- och brobyggnadsföretag. Härutinnan yttrade lagrådet:

Det föreslås, att lagen ej skall äga tillämpning å sådana beslut i mål om bidrag till väg- och brobyggnadsföretag, som blivit av Konungens befallningshavande meddelade före lagens ikraftträdande. Härigenom bibehålles prövningen av besvär över dessa beslut hos regeringsrätten. Då tillförene genom ändring i regeringsrättslagen prövningen av mål förlagts från regeringsrätten till Kungl. Maj:t i statsrådet har icke, lika litet som vid måls överflyttande från Kungl. Maj:t i statsrådet till regeringsrätten, något övergångsstadgande ansetts påkallat (se lagen den 14 juni 1928, svensk författningssamling nr 181). Denna regel har också nu följts i fråga om de beslut av tillsynsmyndigheten över understödsföreningar, mot vilka talan enligt förslaget skall fullföljas till regeringsrätten i stället för till Kungl. Maj:t i statsrådet. Lagrådet hemställer därför, att omförmälda övergångsbestämmelse måtte uteslutas.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark, lagrådets den 18 mars 1930 avgivna utlåtande över det den 7 mars 1930 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*

Föredraganden redogör för utlåtandet samt hemställer, att förslaget, efter det övergångsbestämmelserna ändrats på sätt av lagrådet förordats, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Stefenson.